

Cuvîntul Sfîntului Teofan Zăvorîtul

(Continuare din pagina 15)

Dupa parerea mea, daca este sa spunem lucrurile pana la capat, oamenii se tem pur si simplu de un obicei, de o regula luata drept litera de lege, aproape de o prejudecata; dar daca cineva dintre oamenii "competenti" "ar demonstra" cat de cat ca pentru cauza comuna ar fi chiat util sa jupoi uneori pielea de pe cate o spinare si ca, desi operatia este dezgustatoare, totusi "scopul scuza mijloacele", deci, daca cineva s-ar pronunta in acest sens intr-un stil adecvat si in circumstante propice, atunci, credeti-ma, imediat ar aparea si executori, ba dintre cei mai bucurosi. O, sa admitem ca acesta este paradoxul meu cel mai ridicol! Sunt primul care voi semna cu ambele maini sub aceasta definitie, dar, cu toate acestea, va incredintez ca lucrurile s-ar petrece exact asa. Exista civilizatie, exista si legile ei, exista chiar si o incredere in ele, insa, daca ar aparea o moda noua, o multime de oameni s-ar si schimba imediat. Evident, nu toti, dar ar ramane un grup atat de restrans incat chiar noi doi, cititorule, ne-am mira si inca nu se stie de ce parte ne-am trezi: intre cei jupuiti ori printre jupuitori?

Mi se va striga, desigur, in fata, ca toate acestea sunt baliverne, ca niciodata n-ar putea aparea o asemenea moda si ca macar atata lucru a realizat civilizatia. Domnilor, cata credulitate in partea dumneavoastra! Radeti? Ei bine, dar in Franta (ca sa nu aruncam o privire mai pe-aproape), in anul 1793, oare nu s-a instaurat exact aceasta moda a jupuirii pieilor, si inca sub forma celor mai sfinte idealuri ale civilizatiei, Rousseau si Voltaire! O sa-mi spuneti ca a fost vorba de cu totul altceva si ca asta s-a intamplat demult, inasa va rog sa observati ca fac apel la istorie numai ca sa nu vorbesc despre prezent. Credeti-ma, totdeauna e posibila cea mai deplina aberatie si in mintile, dar si in inimile oamenilor, iar la noi, chiar in epoca pe care o traim, nu numai ca este posibila, dar e si inevitabila, judecand

dupa mersul lucrurilor. Ia sa vedeti daca multi sunt de acord atunci cand definesc binele si raul. Si asta nu in nu stiu ce "adevaruri", ci chiar de la prima intrebare pusa. Si cu cata rapiditate au loc la noi schimbarile si volte-face? s-schimbare brusca si totala de opinie - cu precadere in politica - n.ed.t Ce inseamna valetii de cupa de la Moscova? Mi se pare ca nu sunt decat acea parte a fractiunii nobilimii ruse care nu a suportat reforma taraneasca. Chiar daca ei insisi nu sunt mosieri, sunt inasa fii de mosieri. (...) Si nu numai reforma taraneasca a fost cauza, pur si simplu nu au suportat "noile idei": "Daca tot ce am invatat, cica, nu sunt decat prejudecati, atunci de ce le mai urmam? Daca nu exista nimic, inseamna ca putem face totul - iata ideea!". Observati ca este o idee incredibil de raspandita, o impartasesc noua zecimi din adeptii noilor, cu alte cuvinte, noua din zece progresisti nu sunt capabili sa inteleaga altfel noile idei. A, desigur, omenirea a acumulat de veacuri o multime de reguli de umanitate si unele dintre ele trec drept intangibile. Insa eu vreau doar sa spun ca, in pofida tuturor acestor reguli, principii, religii, civilizatii, intotdeauna se salveaza o mica parte, cea mai neînsemnata, a omenirii; cei drept, aceasta iese victorioasa, dar numai in cele din urma, iar la ordinea zilei, in mersul curent al istoriei, oamenii raman parca aceiasi pentru totdeauna, adica in marea lor majoritate nu au o conceptie cat de cat ferma nici despre sentimentul datoriei, nici despre sentimentul onoarei, si daca ar aparea o moda cat de cat noua, imediat ar incepe sa alerge cu totii in pielea goala, ba inca si cu placere. Exista reguli, inasa oamenii nu sunt deloc pregatiti pentru ele. Mi se va spune: pai nici nu-i nevoie de pregatire, e suficient sa gasim doar aceste reguli! Asa sa fie, si oare vor rezista mult timp regulile, oricare ar fi ele, daca tinem morzis sa alergam in pielea goala?

Dupa parerea mea, un adevar ramane clar: e posibil sa gâdesti si sa simti de unul singur si dintr-o data, dar sa devii om dintr-o data nu e posibil, ci trebuie sa iti faci ucenicia

de om. Aici e vorba de disciplina. Tocmai aceasta disciplina neobosita a sinelui e respinsa de unii din ganditorii nostri contemporani: "a existat, cica, prea mult despotism, e nevoie de libertate", iar marea majoritate nu este condusa de aceasta libertate decat la un servilism de lacheu fata de ideile straine, caci grozav ii place omului tot ce i se serveste de-a gata. Mai mult chiar: ganditorii proclama legi generale, adica reguli conform carora toti vor deveni subit ferociti, fara nicio ucenicie, imediat ce regulile vor intra in vigoare. Insa, chiar daca un asemenea ideal ar fi posibil, cu oameni neispraviti nu s-ar infaptui niciun fel de reguli, nici cele mai evidente. Disciplinari neobositi si muncii neinterupte asupra sinelui ar putea sa li se consacre cetateanul nostru. Cu acest travaliu generos asupra sinelui ar fi trebuit sa incepem, pentru ca mai apoi sa putem face aceasta "destelenire" a noastra, altfel n-ar mai avea rost sa rasturnam brazdele".

Da? Insa principalul lucru pe care nu-l stim este ce e bine si ce e rau. In acest sens, ne-am pierdut orice simt. Am spulberat toate autoritatile vechi si am instaurat altele noi, inasa cei mai inteligenti dintre noi nu cred in noile autoritati, iar cei mai curajosi se prefac din cetateni valeti de pica. Si asta inca nu-i tot. Zau ca nu-i mare lucru sa se apuce de jupuit pielea de pe spinari, ba inca si proclamand ca operatia este utila pentru cauza comuna si ca, deci, este sfanta. Cum, in ce sens sa incepi munca asupra sinelui, daca nu stii ce e bine si e rau? (...) Nu, e nevoie... sa fie recunoscut acelasi adevar, adevarul lui Hristos, recunoscut pentru fiecare credincios. Macar pe undeva trebuie sa se pastreze acest adevar, macar o natiune trebuie sa poarte lumina. Altfel ce se va intampla? Totul se va intuneca, se va invalmasi si se va scufunda in cinism. Daca nu veti mentine moralitatea indivizilor luati in parte, cum va mai putea trai intregul organism al poporului? E nevoie de autoritate, e nevoie de un soare care sa lumineze. Altfel riscam sa inalтам un standard cu inscriptia: Apres nous le deluge (Dupa noi, potopul!). Se poate ca o "civilizatie" atat de glorioasa sa-l conduca pe omul european la aceasta deviza, sfarsind-o astfel cu el? Spre asta ne indreptam".

"Cine se afirmă creștin trebuie să se poarte ca un creștin"

Atitudinea lui Valeriu in fata autoritatilor era plina de demnitate, dar inteleapta, incat nu putea fi acuzat de fapte "contra-revolutionare", ci de credinta lui. Tocmai credinta dorea el sa o apere, dar incerca sa fie mai iscusit decat prigonitorii sai, sa nu se lase atras intr-o batalie cu totul inegala, in care ar fi fost strivit cu usurinta. De aceea facea din "legea Cezarului" arma sa de aparare. Trebuia sa foloseasca in mod intelept putinele mijloace de lupta pe care le ingadua temnita. Unii detinuti i-au reprodus aceasta zicand:

- Tie iti merge aceasta atitudine, noua inasa nu ni se potriveste! Noi stim ca suntem in razboi cu un dusman total, cumplit si nimicitor si vrem sa castigam acest razboi. Nu noi suntem "banditi", asa cum ne numesc ei, ci ei sunt, si trebuie sa le-o spunem. Suntem in temnita, dar nu abandonam lupta chiar daca vom muri luptand!

La astfel de argumente Valeriu pleca ochii tristi si plini de intelesuri si raspundea:

- Credeti voi ca eu am abandonat lupta, credeti voi ca eu nu va inteleg? Dar oare trebuie sa murim ca niste prosti? Nu asteapta ei prilejul sa ne loveasca? Ce avem deci de facut? Sa intram de buna voie in gura porcilor turbati? Or sa folosim timpul acesta de osanda pentru a ne salva sufletele si vietile?! E vremea sa ne smerim adanc, sa ne ocupam de problemele cu adevarat importante, sa ne curatim pentru a fi vrednici de Hristos.

La care i se spunea:

- Nu noi, ci ei sunt necurati! Daca ne lasam antrenati de lacrimile pocaintei, dam frau liber tiranilor si pacatosilor!

- E vremea, e vremea pocaintei! raspundea Valeriu. Aveti credinta in voi! Oamenii ne-au parasit. Izbavirea va veni de la Dumnezeu. Jertfele de aici nu vor ramane fara rod!

Dupa trecerea anilor, cuvintele lui Valeriu si-au adeverit intelegerea si au fost luate de multi ca indreptar.

Adesea se iscau in celula controverse privind orientarile de politica internationala. Majoritatea celor tineri credeau ca occidentalii ne vor salva, ca vor interveni si vor zdrobi comunismul.

- E greu sa credem ca Occidentul, care s-a aliat cu comunistii pentru a-i infrange pe germani, se va intoarce acum contra lor, era de parere Valeriu. Este necesar un proces lung si profund de reorientare a Occidentului, pana va ajunge sa cunoasca si sa infrunte comunismul. Acum suntem abandonati comunismului. Nu stim cat timp va dura criza. Gandirea materialista care guverneaza lumea o adanceste si mai mult. Va trebui sa apara alti oameni, cu o noua orientare. Noi suntem alaturi de occidentali, dar si impotriva lor, asa cum am fost alaturi de germani, dar si impotriva lor. Caci noi credem ca de la Hristos va veni pacea in lume. Trebuie sa fim pregatiti pentru o suferinta de lunga durata.

Era considerat defetist, dar timpul i-a dat dreptate in aceasta privinta. O alta sursa de discutie era tema greselilor colective din trecut. Valeriu spunea:

- Cine se afirma creștin trebuie sa se poarte ca un creștin. Nu e ingaduita crima ca arma de lupta creștina. E necesar sa marturisim public greselile trecutului, pentru a pune un inceput nou. Nu sunt ingaduite nici tirania, faradelegea si abuzul. Toate acestea erau referiri la unele evenimente din trecut, pe care inasa nu toata lumea era pregatita sa le priveasca astfel.

Spovedania lui Valeriu

In tot acest timp Valeriu se spovedea si se cumineca regulat. Duhovnicul sau pe atunci era un preot obisnuit, care inasa sesizase cu multa acuitate adanca traire launtrica, impresionanta si de neuitat.

- Sunt impresionat! ne-a marturisit el dupa moartea lui Valeriu.

Spovedania lui era o cercetare minutioasa a adancurilor sufletesti, o fina deosebire a duhurilor si o dovada a statorniciei lui in cea mai aleasa vietuire creștina. Desi nu pacate avea de marturisit, ci trairi, unele mai inalte ca altele, totusi se smerea pe sine cu asprime. Imi zicea: "Doresc sa nu am nici o clipa de indoiala, in asa fel incat sa nu vina satana si sa-mi ia sufletul chiar atunci". Cu toate ca suferea mult, era plin de bucurie tainica. Si preotul a conchis, transfiguratur:

- Hristos era viu in el.

"Nu sunt judecatorul altora, ci sunt marturisorul lui Dumnezeu!" Intr-una din zile lui Valeriu i-a fost atat de rau, incat credeam ca se va sfarsi. Pe langa toate afectiunile de care suferea, facuse o apendicita acuta. L-ar fi putut lasa sa moara, dar nu era "umanitar". Deci medicul a facut raport catre conducere, ca sa fie transportat de urgenta la spitalul din oras, pentru operatie. Politrucul penitenciarului a venit la el si i-a spus:

- Viata ta este in mainile mele. Daca nu vei fi operat, vei muri.

Valeriu a zambit ingaduit si i-a raspuns:

- Daca viata unui om depinde de alt om, grea raspundere are acest om! Iar daca toti oamenii ar sti ca viata lor depinde de Dumnezeu, atunci fiecare ar pretui viata semenului sau!

- Esti nebul, i-a zis politrucul, si l-a trimis sub paza strasnica sa faca operatia.

Cand a revenit la sanatoriu l-a oprit iar:

- Hei, ai vazut moartea cu ochii! Vezi, am vrut sa-ti aratam ca viata ta e in mainile noastre. Poate te-ai razgandit si de acum vei lucra cu noi. Iti dam streptomicina! Vei primi si pachete de la familie. Si mai stii ce poate urma?... Esti un om inteligent si poti sa ne fii de folos. Stim ca nu te preocupa politica, ci religia, dar nu este Patriarhul vostru cu toti popii lui de partea noastra? De ce nu treci si tu cu noi? Ai ce castiga!

- Va multumesc ca ati ingaduit sa fiu operat. De aici inainte mi se vor prelungi chinurile... Cat despre restul, intre mine si dumneavoastra sta constiinta. Dumnezeu nu este de vanzare. Tranzactii de constiinta nu se pot face. Pentru libertatea mea sufleteasca iau decizia de a muri. Este bine sa se spuna raspicat adevarul, si eu adevarul il slujesc. Nu sunt judecatorul altora, ci sunt marturisorul lui Dumnezeu. Dumneavoastra nu veti sa-L primiti pe Hristos, eu nu pot primi moartea sufleteasca.

- Ti-am spus ca esti nebul! a racnit politrucul. Voi face raport. Esti un incercenat, un fascist, un dusman al poporului, platit de banditii de americani. Avem noi ac de cojocul vostru! Esti bun numai de moarte! Du-te si mori cu Hristos al tau cu tot. Nu ne impiedicam nici de El si nici de unul ca tine!

- Pe mine ma puteti ucide acum, pe El nu-L mai poate ucide nimeni si El este piatra de poticnire a tuturor semetiilor. Intelegeti bine ca Hristos este singura putere care poate izbavi omenirea din suferinta si pacat!

- Lasa tu prostiile astea. Adevarul e de partea noastra!

- Adevarul este dragostea care se jertfeste pentru cei saraci si prigoniti!

- Ba, tu stai cu moartea pe buze si-mi tii mie predici mistice?! Ce, vrei sa ma convingi si pe mine? Ia vezi, ca te-ai intins prea mult!

Valeriu se trudea sa-l priveasca, caci pleoapele ii erau grele. Se simtea stins trupeste, dar o bucurie launtrica i facea sa vorbeasca despre credinta, pentru a ramane o marturie in veac. Zambetul iubirii sale nemasurate ii inflorea pe obraji. Se ruga in taina pentru acest nefericit om si pentru ca Dumnezeu sa izbaveasca lumea de stapani ca el. Politrucul era incurcat. A tras o tirada de injuraturi, apoi a ordonat sa-l duca pe Valeriu la locul lui.

- Ba, sa nu zici ca nu m-am purtat omeneste cu tine, a mai adaugat. Ti-am oferit viata, dar tu vrei moartea. Dracu' sa mai inteleaga toate asta!

Asa s-au despartit. De atunci nu l-a mai deranjat niciodata dar de cate ori venea in camera se uita lung la el.

"Aici s-a terminat cu Hristos!"

Valeriu stia ca nu va obtine nimic de la politrucii, dar isi facea data sa le vorbeasca:

- Sunt aici oameni de mare valoare, care pot fi de folos tarii, spunea el, dar care mor pentru ca nu au streptomicina si nici vesti de la familiile lor. Puteti sa-i salvati!

Ei inasa nu doreau sa-i salveze. In conceptia lor omul nu conta, caci orice om poate fi inlocuit cu un altul, conta numai sistemul. Or, ideile acestor oameni minau tocmai sistemul si deci sentintele erau definitive. O singura data a mai avut o discutie pe aceasta tema cu un inspector. Acesta venise de la Bucuresti. S-a oprit la patul lui Valeriu si l-a intrebat:

- Cum te cheama, detinut?

- Sa traiti, domnule inspector, sunt detinutul Valeriu Gafencu, a raspuns el cu formula obligatorie.

- Aha, a exclamat politrucul privindu-l cenusiu.

- Domnule inspector, va rugam sa ne acordati drepturile pe care le-au avut si detinutii comunisti aici!

- Noi nu vom repeta greselile trecutului, a raspuns sec inspectorul. Umanismul nostru nu se aplica reactionarilor.

- Domnule, a continuat Valeriu, aici suntem oameni bolnavi, neputinciosi, zilnic moare cate unul dintre noi si pe langa toate acestea, suntem supusi amenintarii cu teroarea si tortura.

- Cum indraznesti sa vorbesti astfel cu mine? Nu pricepi ca nu vrem sa facem din voi eroi? Vom face din voi delatori, iar din nevestele si surorile voastre prostituate!

Valeriu era adanc indurerat si a raspuns:

- Pacatele lumii acesteia trebuie ispasite. Noi ispasim aici multe pacate. Cu totii inasa suntem in mainile lui Dumnezeu.

- Esti un bandit mistic! Aici vei muri! Sa nu crezi ca o sa scapi cu viata! Asa cum esti, va trebui sa primești reeducarea!

- Asa cum sunt este o binefacere, a raspuns Valeriu, caci nu voi rezista mult, sunt suficiente cateva lovituri ca sa ma doboare.

- Du-te dracului! A urlat inspectorul. Vom avea grija sa mori incet, chinuit, pana ce vei renunta la Hristosul acela cu care vrei sa ne sperii. Pe El si pe tine, pe voi toti va uram, ba, si va vom distruge!

Aici s-a terminat cu Hristos, si Cel mort si Cel inviat! Vom avea grija ca generatiile viitoare sa nu mai stie minciunile Lui si ale voastre. Noi, ba, noi suntem hristosul lumii acesteia!

- Dumnezeu sa va ierte, domnule, a raspuns Valeriu si a plecat capul in rugaciune, asteptand porunca sa fie zdrobit.

Dar n-a fost ucis atunci. Calvarul lui a mai durat o vreme".

Tot astfel le-a privit, dupa ani lungi de suferinta, si Maica Mihaela - Marieta Iordache, fosta sefa a Corpului de legionare "Razlete", care in 1963 lasa in inchisoarea de la Miercurea-Ciuc, prin Morse, urmasorul testament: "Daca am gresit ca am scos sabia, am si acceptat sa fim rapusi de ea. (...) Acum suntem total ai lui Hristos. Si alaturi de El drumul nostru inseamna dragoste, numai dragoste si lasarea celorlalte si a razbunarii in seama lui Dumnezeu. Iar grija noastra sa fie una singura: aceea de a cunoaste voia Lui si apoi de a o indeplini intocmai" (cf. Lacrima prigoanei, 1994, pp. 17-18)